

Uitgeverij Gianni

www.uitgeverij-gianni.nl

Gianni de wervelwind: een Italiaanse Pietje Bell?

Joost Minnaard

Stel je de volgende situatie voor: je komt op de één of andere manier in aanraking met een (althans op het eerste gezicht) Franstalig kinderboek, van lang geleden. Het boeit je. Dan blijkt het een boek van Italiaanse origine te zijn, sterker nog: het gaat om één van de 'klassiekers' in de geschiedenis van de Italiaanse kinder- en jeugdliteratuur. Volledig onbekend in Nederland. Hoe kan dat? Echter, niet getreurd! Je zorgt voor een Nederlandse vertaling, die je zelf gaat uitgeven. Maar welke naam kies je dan voor de uitgeverij? *Gianni*, en waarom ook niet? Eén van de mensen van deze kleinschalige uitgeverij uit Maastricht kwam in aanraking met een Franstalige uitgave van *Il giornalino di Gian Burrasca* uit 1912 (Gianni de wervelwind) en aldus geschiedde. Het heeft alle ingrediënten in zich van een spannend jongensboek.

Het spannende karakter komt ook naar voren in de streken die Gianni uithaalt, waarover hij vervolgens in zijn dagboek schrijft. Hij heeft dat gekregen op zijn negende verjaardag. Het dagboek begint op 20 september 1906 en het loopt tot 2 maart 1907, waarna de auteur, Vamba, het verhaal afrondt.

Vamba – ontleend aan één van de ridders uit *Ivanhoe*, het beroemde boek van de beroemde Engelse schrijver van historische romans, Walter Scott - is het pseudoniem van Luigi Bertelli, die van 1858 tot 1920 leefde, in Florence. Hij was werkzaam als journalist. In een zondagskrantje dat hij speciaal voor kinderen liet verschijnen, verhaalde hij in de vorm van een dagboek, in 1906 / 1907, in feuilletonvorm van de avonturen van Gianni. Sinds een jaar is de Nederlandse vertaling, in een boek met de mooie, originele tekeningen verkrijgbaar. Wat heeft het de Nederlandse lezer te bieden in een tijd waarin films als *Pietje Bell* en *Kees de jongen* (hoewel van origine geen kinderboek) redelijk wat publiek weten te trekken? Om direct een antwoord te geven: heel wat. Het boek verdient in ieder geval veel meer bekendheid dan het tot nu toe heeft gekregen.

Verhaal

Gianni woont samen met zijn oudere zussen en zijn vader en moeder in Florence. Hij is zijn ouders tot wanhoop met de streken die hij uithaalt. Er valt met hem, zo lijkt het wel, geen land te bezeilen. Hij haalt dan ook van alles uit. Streken waarbij vooral zijn zussen en hun vrienden – ook hier een droge apothekersbediende à la Jozef Geel - dan wel, aanstaanden het moeten ontgelden, of oude vrijsters van tantes. *Pietje Bell* (een tijdgenoot van Gianni) op zijn Italiaans! En natuurlijk heeft de Italiaanse Pietje zo nu en dan ook spijt van zijn daden

Uitgeverij Gianni

www.uitgeverij-gianni.nl

en belooft hij beterschap, al was het alleen maar om dan toch eindelijk die fel begeerde fiets te krijgen. Sommige streken gaan verder zoals goocheltrucs waarbij gouden horloges het moeten ontgelden, of het maken van een rit in een auto die bijna fataal afloopt. De bestuurder, een klasgenoot van Gianni, komt er met blijvend lichamelijk letsel van af. 'Ik heb net vernomen dat Cecchino niet goed herstelt van het ongeluk. Het is een ernstig geval. Hij loopt het risico dat zijn been niet meer zo zal zijn als daarvoor. Arme Cecchino! Dat krijg je ervan als je opschept dat je iets kunt terwijl dat helemaal niet zo is.' De moraal is Gianni zo nu en dan dus ook niet vreemd.

Het is verbazingwekkend wat de negenjarige hoofdpersoon allemaal meemaakt in een tijdsbestek van een half jaar! Zo zie je het niet vaak. De stijl waarin hij schrijft is nou ook niet van een negenjarige uit groep 5 van een basisschool. ('Je ziet dat ik het slachtoffer ben geworden van mijn noodlot [...]) Het geeft tegelijkertijd aan hoe je dit dagboek moet lezen. Een echt dagboek is het eigenlijk niet en een vergelijking met andere dagboeken in de literatuur (denk aan die uit het Engelse taalgebied: Adrian Mole, Bridget Jones e.a.) heeft dan ook niet zoveel zin. Daarvoor is de invloed van een volwassen verteller veel te groot. De verhaallijnen vertonen ook een veel hechtere structuur dan die gebruikelijk is in een echt dagboek. Verhalen, nouvelles zijn in dit opzicht als aanduiding van een genre wat meer op zijn plaats. Het is dan ook een goede gedachte geweest om 'dagboek' in de Nederlandse vertaling weg te laten. De volwassene komt o.a. ook naar voren in de vraag wat onze held tot dat alles drijft. Regelmatig zinspeelt Gianni in zijn dagboek op het onbegrip dat volwassenen jegens kinderen aan de dag leggen, of het gebrek aan respect: 'Het refrein is altijd hetzelfde: kinderen moeten respect hebben voor iedereen maar niemand is verplicht om een kind te respecteren! Waar is de logica? Hoe verwachten ze ons te overtuigen en ons te veranderen met dat soort redeneringen?...' Natuurlijk speelt het ijdele, soms opportunistische dan wel huichelachtige gedrag van menig volwassene een belangrijke rol. In dit soort van boeken - of ze nou Pietje Bell heten dan wel Dik Trom - vormt dat een constante. We zien dit vooral wanneer Gianni in Rome onder toezicht wordt gesteld van zijn zwager, de arts. Medische praktijken in de vorm van electriciteitskuren krijgen er in dit opzicht ongenadig van langs!

Voor volwassenen

Halverwege het boek wordt het accent enigszins verlegd in de richting van de misstanden in de wereld van opvoeding en onderwijs die bestreden moeten worden door Gianni en zijn kameraden. Een thema dat we vaker in de literatuur naar voren zien komen. Het komt aan de orde wanneer Gianni naar een internaat wordt verbannen. Pedagogische maatstaven zijn totaal ondergeschikt aan de financiële belangen.

De periode in Rome en die op de kostschool brengen wat afwisseling teweeg en zijn min of meer ook te lezen als aparte verhaaleenheden. Ze bieden, mede door de bovengenoemde accentverleggingen wat meer dan het voorafgaande.

Uitgeverij Gianni

www.uitgeverij-gianni.nl

Tenslotte de politiek. Vooral socialistische politici worden op de korrel genomen. De advocaat Maralli die de politiek in wil – zwager van Gianni - loopt een belangrijke erfenis mis; die gaat naar de armen van de stad Rome. Woede alom in de familie, en uiteraard heeft Gianni daarmee van doen. Hij wil zijn zwager helpen wanneer in een krantenartikel het katholieke karakter van de socialistische politicus in twijfel wordt getrokken. Gianni wil e.e.a. rectificeren en levert daarom als bewijs zijn dagboek in bij de hoofdredacteur. Het geeft de schrijver eindelijk de gelegenheid formeel de pen over te nemen. Hij deed dit in feite al heel lang als we kijken naar bovengenoemde ontwikkeling in het verhaal. In een nawoord geeft hij aan hoe het met Gianni is afgelopen, en ook hoe hij in het bezit van het manuscript is gekomen. Zoals we weten, een aloude truc in de literatuur. Tenslotte aan het einde de mededeling dat Gianni de benen heeft genomen teneinde de plaatsing in een gesticht te voorkomen. Of de lezer dat nu inderdaad zo'n ' slecht einde ' vindt, zoals door de uitgever werd aangegeven, is voor mij twijfelachtig. Alles beter dan bij die hardleerse ouders blijven, zal hij of zij wellicht denken.

Een aardige bijkomstigheid – voor de volwassen lezer, bekend met Italië - is het Italiaanse karakter dat voor een deel natuurlijk ook in het boek aanwezig is. Verwijzingen naar de Walter Scott uit de Italiaanse literatuur, Alessandro Manzoni, en dan in het bijzonder diens / *promessi sposi* (De verloofden), de herdenking van de intocht van de Italiaanse troepen onder leiding van Garibaldi in Rome en de Italiaanse versie van de lang, lang geleden in Nederland gebezigde uitdrukking: 'zo zwart als een Turk' in de passage: 'Het kolenstof had zich zo goed ingebeten in de huid van mijn wangen dat ik net een zwarte uit Abessinië was.'

Gianni de wervelwind [Il giornalino di Gian Burrasca: Het dagboek van Gianni de wervelwind] Geschreven, gecorrigeerd en gecompleteerd door Vamba. Maastricht, 2002. Uitgeverij Gianni.